

la rebotiga

La primera broma de la història

Res més allunyat en el temps que les petjades deixades per uns homínids en el Pliocè. Res menys familiar, en principi, que el paisatge de l'altiplà d'Eiasi a Tanzània on, l'any 1977, es trobaren aquestes empremtes fòssils. I, no obstant això, hi ha alguna cosa molt íntima en aquestes restes. Tres individus bípedes, potser un mascle, una femella i un nen, caminaven un capvespre càlid, pocs instants abans que una pluja de cendra volcànica tragués un motlle del seu rastre sobre el terreny humíd: una autèntica fotocòpia en pedra de 25 metres de llargada. Un testimoni de tres milions i mig d'anys per a un esdeveniment que havia durat uns segons.

Alguna cosa havia sentit dir de les petjades fòssils de Laetoli atribuïdes a l'*Australopithecus afarensis*. Posar-se dempeus i alliberar les mans és el primer que fa falta per desenvolupar la intel·ligència. Disposar del concepte mà és condició necessària per poder convertir les idees en objectes, la teoria en pràctica, i per, en definitiva, començar a fer ciència, probablement la forma de coneixement més antiga del món (heus ací, per cert, el tap evolutiu amb què s'enfronta, posem per cas, el ja *per se* espavilat dofí).

Esbalaït davant d'una reproducció fidel de les famoses petjades al

Musée de l'Homme, t'entren ganes de esperonar mentalment l'evolució biològica: vinga *Australopithecus*, ja estàs dempeus! Fou el començament d'un llarg camí: encara havien de passar més d'un milió d'anys per a la indústria lítica, tres milions d'anys per descobrir el foc i quasi tres milions i mig per enterrar els morts. Però mai ningú m'havia comentat un detall extraordinari de les empremtes de Laetoli. Les petjades del passejant de mida mitjana estan totes! meticulosament sobreimpreses a l'interior de les de l'adult. Aquest era el detall entranyable. Entranyable... per què?

L'adult va davant. La petjada de mida mitjana és forçosament posterior a la de mida més gran. No importa si el seu autor, posem-li Llúcia, anava tan sols uns metres darrere o si passà per allí l'endemà (segons els experts la diferència no pot ser superior a les dues setmanes). El que sí que està clar és que Llúcia caminava mirant a terra, atentíssima a les empremtes que la precedien i, atesa la seva alçària inferior, potser es va veure obligada a forçar el pas o fins i tot a fer saltirons. Hi ha cap motiu per a un comportament d'aquesta mena? Un perill tipus camp de mines no sembla gaire versemblant, tampoc un automatisme estrany, ja que, en aquest cas, el tercer haguera actuat

de la mateixa manera.

De què es tractava aleshores? D'un joc? Segur, però d'un joc molt especial. De fet els cadells de molts animals juguen i el joc serveix per aprendre a ser gran. Però el joc de Llúcia té unes regles massa rigoroses i capricioses, gairebé obsessives. Llúcia no té ni una sola equivocació en el seu joc absurd. I sobretot això: el seu joc no té cap utilitat. Llúcia, senzillament, s'avorreix. Juga per matar l'avorriment. El joc no és a l'abast de l'altra cria, massa jove, i l'avorriment no afecta el cap de família potser amoïnada per arribar a un refugi abans del vespre. Dit en unes altres paraules, es tractava, literalment, de fer el ruc. I com és ben conegut, algunes rucades requereixen intel·ligència, especialment les deliberadament inútils.

Fa algunes setmanes li suggeria a un eminent paleoantropòleg que a Laetoli potser s'havia trobat la primera broma fòssil de la història. "Com ho sap vostè això?" pregunta una mica fastiguejat. "Ho sé per pura casualitat...", vaig respondre, "jo feia exactament el mateix quan era un nen!" (I encara ho faig, però ara tan sols quan estic segur que ningú no em mira i que no s'acosta cap erupció volcànica a la comarca).

Jorge Wagensberg